

sebej, pravno-vezane izreke delati, pogoje pravno veljavno sklepati in odpovedati se.

Zakonski mož velja kot postavni neomejeni pooblastenec svoje žene, drugače, če je od nje ločen ali pa nima lastne pravice, ali pa če je bilo to molčeče pooblastenje izrečno preklicano.

Napovedniki, kateri ne prebivajo v krajnski vojvodini, morajo vselej svojim napovedbam poverjeno pooblastenje priložiti, s katerim postavijo kacega v krajnski vojvodini prebivajočega pooblastenca, da jih pri obravnavah namestuje, če ne, bi se na njih nevarnost in stroške skerbni ali kurator postavil.

III. Napovedbe morajo biti popolne in doveršne.

Razpor, ki je zastran kake pravice, ktera se napové, ne odveže dolžnosti jo napovedati; toda ta napoved naj pri razsodbi sporne reči, ki se v svojem času zgodi, razsojevanja ne spodbija.

Verh tega je napovedniku na voljo dano, pri spornih pravicah vse, kar se mu za zavarovanje njegovih pravic treba zdi, v svoji napovedbi zapisati.

Deželna komisija pa je še dolžna, če bodi si kakar koli zvě, da pravica, ki se ima po dolžnosti gosposke odkupiti ali uravnati, ni bila popolnoma ali clo ne napovedana, posestniku služnega ali odrajtovilu podverženega zemljiša naročiti, da jo napové.

Sicer bodo krajne komisije, ki se bodo postavile, ob svojem času pretresovale: ali so napovedbe popolne ali ne, in poskerbelo se bo, kakor bo treba, da bo tistim posestnikom gospodujočih ali vpravičenih posestev, kateri bi v napovedbah prezerti biti utegnili, mogoče svoje pravice s prinešenimi svojimi dokazki pred pristojno krajno komisijo vterditi. Verh tega bodo ob svojem času krajne komisije pretresovale: ali so napovedbe popolne ali ne, in po potrebnosti se bo tudi storilo, da bo tistim posestnikom gospodovavnih ali upravičenih zemljiš, ki bi v napovedbah izpušeni biti utegnili, mogoče, svojim pravicam s prinešenjem svojih dokazal pred pristojno krajno komisijo veljavnost zadobiti. (Dalje sledi.)

Slovensko slovstvo.

Koledarček slovenski za leto 1856. Izdal dr. J. Bleiweis.

Če se ozremo po nemškem knjigoterztvu, nahajamo poslednje dve leti tako obilost koledarjev, da bi smeli sedanjí čas res „koledarski čas“ imenovati. Eden skuša družega prekositi ali v notrajnem zapopadku, ali v ličnosti vnanji, ali v dobelosti ali v ceni. Pa je res tudi, da koledarji starih časov niso senca proti današnjim, kateri so popolnoma bukve kakor druge bukve in si jih en človek po več nakupi, kjer pratikarski del je le pridajek. — Tako se je tudi v tem svet premenil.

Ni tedaj čuda, da tudi Slovani ne zaostajajo v koledarstvu, in da med temi tudi mi Slovenci nočemo biti naj zadnji: imamo že malo in veliko pratiko s čednimi podobami od tistega časa, kar izhaja v Blaznikovi tiskarnici; to je naš „illustrirter Zweigroschen-Kalender“, ki ga nahajamo v vsaki bajtici, pa tudi marsikak gospod ga ima rad, ker je star domač prijatelj. — Pred peterimi leti je vrednik „Novic“ začel izdajati „koledarček slovenski“ po tisti osnovi, v kateri se je že pred več leti pomenkoval s svojim dragim prijateljem Koseski-m, in po tem načinu osnoval „koledar“, ki noče biti le knjižica za eno leto, ampak po svoji podobi in življenjopisji slavnih naših domorodcov knjiga za vse prihodnje čase in tako si ohraniti svoj poseben značaj, s katerim si je prikupil vse domorodce, katerim je mar za domače slovstvo in umetništvo in za možake, ki so domovini v čast in slavo. — Pred dvema letoma je začel tudi gosp. Gion-

tini izdajati „koledar za Slovence“ za povzdigo katoliškiga duha, kateri se izdeluje po izgledu enacega nemškega koledarja, iz katerega se ponatiskujejo tudi lesorezi. Kakor se iz nadpisa vidi, tudi ta koledar hodi svojo pot — pobožnega in podučnega berila, kteremu je tudi pratikarski del le pridajek. Hvalevreden je tudi ta „koledar“, kteremu prav veliko kupcev želimo, le to moramo opomniti, da bi bil gosp. izdatelj prav storil, ako bi mu bil svoj poseben nadpis dal, kakor tudi Nemci delajo, da ni zmešnjav pri kupovanji. „Koledar slovenski“ in „koledar za Slovence“ ne ločijo, kakor skušnje učé, kupci lahko, in kak drug ločiven nadpis bi se bil pač prav lahko najdel. Zato smo prosili tudi takrat, ko se je hotel „ljubljskemu časniku“ ime „ljubljskih novic“ dati, naj bi se to ne storilo, ker zmešnjav bi bilo brez konca in kraja. Saj je dosti družih imen; vsak ima rad svoje in naj ima svoje!

Vernivši se zdaj spet k novemu „koledarju slovenskemu“, povemo svojim častitim bravcem: kaj obsega, — ceno obsežka naj pa sodijo oni sami.

Po navadnem pratikarskem delu, kteremu so vloženi listki za pisanje dnevnika, sledí življenjopisje, ki zapopada letos življenje Valentina Stanica in Jurja Japelna, katerih podobi z nju lastnima rokopiroma ste pridjane v ličnih kamnotisih, ktera sta letos izverstno izdelana od gosp. L. Hochbaum-a v Blaznikovi kamnotiskarnici. Življenjopisju Staničevemu, sestavljenemu po spisu svetlega knezoškofa Slomšek-a, je pridjana njegova poslednja pesmica še nikjer ne natisnjena „hvala vinske tertice“, — življenjopisju Japelnovemu tudi iz ravno tistega slavnega peresa pa kratkočasnica „Otročja postelja“ iz Japelnovih rokopisov, ki jih hranuje ljubljanski muzej.

Potem sledijo lepoznavanske drobtinčice prozajčne, in sicer narodopis „Sorica in pa Soričanje“ od gosp. A. Likarja, — „Kerst ob smerti“ po ilirskem od J. Levičnika, — „Pravlice iz življenja Palčkovega po českem od izdatelja.

Letos obilo nadarjeni lepoznavanski del poetični obsega sledeče pesmi: „Mlada Breda“, národna slovenska, pervikrat bolj doveršena natisnjena in zapisana od Rodoljuba Ledinski-ga, — „Nuna Uršica“, národna slovenska, tudi zapisana od Rodoljuba Ledinski-ga, — „Katrinčica“, po národni povesti zložil M. Valjavec, — „Janko cigan“, balada po národni povesti zložil D. Dežman, — „Človeški sled“, zložil Rodoljub Ledinski, — „Čveteri vekí sveta“, po Ovidiju poslovenil M. Valjavec, — „Komu?“ národna iz Liburnije, zapisal J. V., — „Primula Veris“ po Lenau-u, — „Nova cvetličica“, zložil A. Praprotnik, — „V spomin Prešernu“, zložil Jankomir, — „Med in pelin“, „Nekterim pesnikom“, „Slovničarjem“, zložil Znojemski, „Summo Jovi“, zložil J. Jenko. „Sporočilo“, pesmica J. Novakova, napev K. Mašekov.

Torbica narodnih prislovic iz Istre, ki jo je nabral J. Volčič, sklepa „Koledarček“ za prihodnje leto.

Od natisa nam ni treba nič posebno praviti: Blaznikove dela so mu dostojni porok. Dobiva se „Koledarček“ v bukvarnici Blaznikovi in Lerherjevi v Ljubljani in se bo dobival tudi pri družih bukvarjih po Slovenskem, mehko vezan v zavitku po 24 kraje., terdo vezan z zlatim obrezkom, pripraven za mnoge darila, po 32 kraje.

Nauk od reje domače živine. Spisal dr. J. Bleiweis.

3. del „živinozdravstva“. 4 pôle in pol.

Nauk klavno živino in meso ogledovati. Spisal dr. J. Bleiweis. 5. del „živinozdravstva“, 1 pôla in pol.

Oba ta dva dela „živinozdravstva“, ki ga po poti naročila (prenumeracije) izdajata dohtarja Bleiweis in

Strupi, sta ravno v Blaznikovi tiskarnici prišla na svetlo in ju naročniki zamorejo prejeti v imenovani tiskarnici proti temu, da odrajtajo 24 krajc., če pa želé teh 6 pól po pošti dobiti, za poštino še 6 krajc. Za natis sta pripravljena sedaj še dva dela, namreč sodniško živinoznanstvo ali nauk od cesarskih postav pri kupčii in družih primerljajih, in pa znanstvo vsih delov, iz katerih je živinsko truplo sestavljeno in njih opravil v zdravem stanu, in potem bo to obširno delo popolnega živinozdravstva doveršeno.

Kratkočasno berilo.

Huda baba.

(Konec.)

Čez ene dni se sliši, da je kraljeva hči zbolela in da je od hudiča obsedena. Iz vse dežele vrejo zdravniki, pa nihče ni vedel pomagati. Na to se napravi tudi mož s svojim zelišem na pot in gré v mesto, kjer je kralj prebival, in naravnost k njemu.

Ko pride blízo sobe, kjer je bolna kraljičina ležala, vidi zdravnike okoli letati, al vse je bilo zastonj; vrag se je derl iz nesrečnega dekleta in jih vse zasmehoval. Zdaj je hotel tudi mož se obsedeni blízati, pa ga ne pusté; podá se tedaj naravnost h kraljici, ji reče, da je zdravnik in da ima neko zeliše, s katerim je pregnal že veliko hudičev.

Kraljica storí, kar bi bila vsaka mati na njenem mestu storila, pelje namreč moža neutegoma k svoji hčeri. Ko ga vrag zagleda, že od deleč zakriči: „Si ti prišel, brate?“ „Da! tukaj sem“ — odgovorí mož. „Prav je, stori, kar sem ti veleval, in zapustil bom kraljevo hčer, — al povem ti, da nikamor drugam ne hodi za mano, sicer bo huda za te“. To pa sta govorila tako tiho med seboj, da ju nihče ni razumel. Na to izvleče mož zeliše iz torbice, pokadí ž njim deklico — in ko bi trenil, je bila zdrava kot riba.

Osramoteni so zapustili zdravniki kraljevo poslopje; moža pa objemata kralj in kraljica kot svojega sina, mu dasta drage oblačila in edino hčer za ženo, in kralj mu daruje še polovico svojih dežel.

Čez več časa pa je obsedel vrag hčer še imenitnišega kralja, ki je bil sosed unemu.

Po vsem kraljestvu íšejo pomoči; ker pa nikjer pomoči ni bilo, zvedó, da bližnji kralj je tudi imel hčer obsedeno, in da tisti zdravnik, ki jo je ozdravil, je sedaj zet kralja. Berž piše kralj nesrečne hčeri unemu, naj mu pošlje zdravnika, ki je njegovo hčer ozdravil, in da mu hoče dati, karkoli si le poželi. Ko kralj svojemu zetu to pové, se spomne ta tistih besed, ki mu jih je vrag pri svojem slovesu rekel, in si ne upa tje iti; izgovarja se tedaj, da se več ne peča z zdravlilstvom in da je že vse pozabil.

Ko kralj unemu kralju to naznani, mu piše vdrugič pismo in mu žuga z vojsko ga napasti, ako mu ne pošlje zdravnika. Na to velí kralj svojemu zetu, da vsi izgovori nič ne pomagajo, in da mora iti nesrečni kraljičini na pomoč.

Nerad se spravi na pot in ko pride k obsedeni deklici, se začudi vrag nad njim in ga ostro posvari rekoč: „Kaj pa je, brate, tebe prineslo sem? ali ti nisem rekel, da ni-maš nikdar več za mano iti?“ „Oj, dragi brate“ — mu odgovorí kraljev zet — „vedi, da te nisem prišel preganjat iz kraljeve hčeri, ampak le vprašal bi te rad, kaj mi je početi, ker je moja žena spet iz luknje ven prišla? Da mene íšče, to še ni nič tacega, — al ona íšče vsa razkačena tebe, ker mi nisi dovolil je iz jame potegniti“.

„Kaj zlodja! tvoja žena je spet na svetu?“ zavpije vrag, jo pobriše iz obsedene deklice, in teče, kar more, in se skrije globoko v sinje morje, da nikdar več a ni bilo med ljudmi viditi. Tako se je zbal hude babe.

Novičar iz avstrijskih krajev.

*Iz Gorice ** Vemo, da bojo naši listi ustregli svojim bralcem, ako jim povedó od neke naprave v Gorici, ki se je ustanovila 21. avg. 1853 in katero popisuje prof. dr. Fiori v terž. časnikih. Je pa ta naprava izrejalíšče (gojišče) zanemarjenih in taci-h otrok, ki nimajo starišev. V posebni hiši z dvoriščem in verticom, v kateri stanuje sedaj 38 taci-h otrok od 10. do 16. leta, ki so bili popred večidel vlačugarji in nekteri še kaj hujega. Po maši vsako jutro se učé v hiši branja, pisanja, rajtanja in risanja; potem pa gré vsak, spremljen od hišnega hlapca, k svojemu rokodelstvu zunaj hiše. Celi dan dela fant pri svojem mojstru, ki mu opoldne tudi kosilice dá; zvečer ob 7. pride vsak spet domú in se spet eno uro učí; ob 8. je večerja; po večerji se enmalo oddahnejo in molijo, ob 9. pa grejo spat. Ob nedeljah in praznicah imajo domá kosilo; popoldne se grejo pod vodstvom gosp. nadzornika sprehajati. Kar jih je boljih fantov, spavajo vsi skupaj v eni veliki spavnici pod očmi hišnega hlapca; kar jih je bolj porednih, so pa ločeni v manjšo sobico. — Komaj so ene mesce v tem izrejalíšču, so že vsi drugačni. Čast in hvala v tem gré vodju te naprave gosp. Antonu Sesiču in pa nadzorniku in učitelju gosp. Rudolfu Piberniku, ki se na vso moč trudita za otesanje in omikanje teh zapuščenih fantov.

Od savinske doline 13. nov. Čedalje bolj pomanjkuje tukaj gotovega dnarja; hira tergovina in noben človek skoraj ne more plačevati dolgov svojih; med tim pa kupujejo lakomni barantači razun živežev tudi še tú pa tam zahranjene cekine, ter jih pošiljajo v ptujino. Gotovo gré tudi naše zlato čez ogromno morje, ter se zgubivlja s kervjo pred v pustinjah bregovitega Kríma. — Pripetilo se je nedavno v bližnjem tergu M. nesreča, da je neka mati dojenčika svojega bila zadušila. Imela ga je namreč pri sebi v postelji ter ga dojila, potem ga položí poleg sebe pod odejo in zaspí. Zjutraj je bil dojenček mertev. Lahko vsak zapopade, kako se je vstrašila mati pri tem pogledu! Po tergu se je bil pa čuden hrup zagnal in govorilo se je marsikaj o tem primerljaji. Sodniško-zdravniško pregledovanje je pa dokazalo, da mati ni bila umora kriva, temoč da se je nesreča le pripetila, ker mlada žena ni vedila, kako ravnati z novorojenčkom, da bi bilo prav. Naj bi pomnile matere sploh, ktere dojé, da ni varno imeti ponoči deteta v postelji zraven sebe, ker mnogo nesreč se je že naključilo zavoljo tega. J. Š.

Iz Kočevja 12. nov. Serce me naganja, vam naznani lepo djanje tukajšnega okrajnega glavarja gosp. Antona Gerčar-ja. Dobro znan je žalostni stan kočevskih šolskih poslopij in cerkev, še bolj pa naduha termastih ovér, ki ljudstvo zlo zlo moré. Živa potreba je bilo prave šolske hiše in učiteljev, kar je naš okrajni glavar g. Gerčar v veliko svojo zaslugo in slavo v enem letu dognal. Le sam Bog daj, da bi se cerkveno kočevsko predstojništvo za novo cerkev „tandem aliquando“ pognalo, ker kmalo ne bo razločiti: ali gré človek memo cerkve ali memo —. Ker pa nam je slavna vlada takega glavarja v Kočevje poslala, se smemo iz njegovega prizadetja še mnogo dobrih naprav nadjati, ker je mož prave glave in pravega serca. Idrijanski *).

Novičar iz raznih krajev.

S cesarskim patentom od 5. t. m. je bila nova za vse avstrijske dežele veljavna zaveza (konkordat) med avstrijsko vlado in sv. očetom papežem v cerkvenih zadevah katoliške cerkve razglašena. Poglavitni deli konkordata so ravno tisti, kakor smo jih v 83. listu že oznanili. — Ker se pogosto primerja, da se fantje, ki imajo v

*) Obljubljeno bo nam ljubo.